

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 15 maja 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Pomoc państwa – Pojęcie „pomocy przyznawanej przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych” – Środki mające na celu rekompensatę dla dostawców usług użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej – Pojęcie „pomocy, która wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi” i „zakłócającej lub grożącej zakłóceniem konkurencji” – Pojęcie „selektywnej korzyści” – Usługa w ogólnym interesie gospodarczym – Rekompensata kosztów związanych z wykonywaniem zobowiązań z zakresu usług publicznych

W sprawie C-706/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (najwyższy sąd administracyjny Litwy) postanowieniem z dnia 7 grudnia 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 18 grudnia 2017 r., w postępowaniu:

AB „Achema”,

AB „Orlen Lietuva”,

AB „Lifosa”

przeciwko

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (VKEKK)

przy udziale

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija,

UAB „Baltpool”

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: M. Vilaras (sprawozdawca), prezes izby, K. Jürimäe, D. Šváby, S. Rodin i N. Piçarra, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: M. Aleksejev, kierownik działu,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 6 listopada 2018 r.,

* Język postępowania: litewski.

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu AB „Achema”, AB „Orlen Lietuva” i AB „Lifosa” przez G. Balčiūnasa i V. Radvilę, advokatai, E. Righini i G. Catti De Gasperi, avvocati, oraz przez C. Cluzel, avocate,
- w imieniu UAB „Baltpool” przez A. Smaliukasa i E. Juncienė,
- w imieniu rządu litewskiego przez R. Krasuckaitė, D. Stepanienė, R. Dzikoviča i D. Kriauciūnasa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez P. Němečkovą, D. Recchię i A. Steiblytė, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 17 stycznia 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 107 ust. 1 TFUE.
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy AB „Achema”, AB „Orlen Lietuva” i AB „Lifosa” a Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (krajową komisją kontroli cen i energii, zwaną dalej „KKKCE”) w przedmiocie decyzji KKKCE nr O3-442 z dnia 11 października 2013 r. w sprawie określenia wysokości funduszy przeznaczonych na usługi użyteczności publicznej i ich taryf (zwanej dalej „sporną decyzją”).

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 46 i 50 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylającej dyrektywę 2003/54/WE (Dz.U. 2009, L 211, s. 55) mają następujące brzmienie:

„(46) Przestrzeganie wymogów usługi publicznej [zobowiązań z zakresu usług publicznych] jest podstawowym wymogiem niniejszej dyrektywy, ważne jest więc, aby w niniejszej dyrektywie zostały określone wspólne minimalne standardy, przestrzegane przez wszystkie państwa członkowskie, z uwzględnieniem celów ochrony konsumentów, bezpieczeństwa dostaw, ochrony środowiska i równoważnych poziomów konkurencji we wszystkich państwach członkowskich. Ważne jest, aby wymogi usług o charakterze użyteczności publicznej mogły być interpretowane na poziomie kraju, z uwzględnieniem sytuacji w danym państwie i pod warunkiem przestrzegania prawa Wspólnoty.

[...]

- (50) Wymogi usługi publicznej [Zobowiązania z zakresu usług publicznych], w tym wymogi dotyczące usługi powszechnej, oraz wynikające z nich wspólne minimalne standardy muszą być w dalszym ciągu wzmacniane w celu zapewnienia, aby wszyscy konsumenci, w szczególności odbiorcy wrażliwi, mogli odnieść korzyści wynikające z konkurencji i sprawiedliwych cen. Wymogi usługi

publicznej [Zobowiązania z zakresu usług publicznych] należy określać na poziomie krajowym, z uwzględnieniem sytuacji krajowej; prawo wspólnotowe powinno być jednak przestrzegane przez państwa członkowskie. [...]”.

4 Artykuł 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72 stanowi:

„W pełni uwzględniając odpowiednie postanowienia [traktatu FUE], w szczególności jego art. [106], państwa członkowskie mogą w ogólnym interesie gospodarczym nałożyć na przedsiębiorstwa działające w sektorze elektroenergetycznym obowiązki użyteczności publicznej [zobowiązania z zakresu usług publicznych], które mogą odnosić się do bezpieczeństwa, w tym również do bezpieczeństwa dostaw, regularności, jakości i ceny dostaw, a także ochrony środowiska, w tym również do efektywności energetycznej, energii ze źródeł odnawialnych i ochrony klimatu. Takie obowiązki muszą być jasno określone, przejrzyste, niedyskryminacyjne, weryfikowalne i gwarantować wspólnotowym przedsiębiorstwom energetycznym równość dostępu do konsumentów krajowych. W odniesieniu do bezpieczeństwa dostaw, efektywności energetycznej/zarządzania popytem i realizacji celów ochrony środowiska oraz celów dotyczących energii ze źródeł odnawialnych, o których mowa w niniejszym ustępie, państwa członkowskie mogą wprowadzić konieczność realizacji planów długoterminowych, uwzględniając przy tym fakt, że o dostęp do systemu mogą się ubiegać strony trzecie”.

Prawo litewskie

Przepisy dotyczące usług użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej

- 5 Artykuł 2 ust. 51 Lietuvos Respublikos Elektros energetikos įstatymas Nr. VIII-1881 (litewskiej ustawy nr VIII-1881 o energii elektrycznej) z dnia 20 lipca 2000 r. (Zin., 2000, nr 66-1984, w brzmieniu nadanym ustawą nr XI-1919 z dnia 17 stycznia 2012 r., zwana dalej „ustawą o energii elektrycznej”) definiuje „interes publiczny w sektorze energii elektrycznej” jako działanie lub zaniechanie w sektorze energii elektrycznej, bezpośrednio lub pośrednio związane z energetycznym bezpieczeństwem państwa lub bezpieczeństwem publicznym, z bezpieczeństwem funkcjonowania sieci elektroenergetycznej, ze zmniejszeniem negatywnego wpływu sektora energii elektrycznej na środowisko, z dywersyfikacją źródeł energii i z innymi celami zrównoważonego rozwoju tego sektora przewidzianymi w niniejszej ustawie.
- 6 Artykuł 2 ust. 52 ustawy o energii elektrycznej stanowi, że usługi użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej (zwane dalej „UUPE”) są usługami świadczonymi przez przedsiębiorstwa oraz że rząd litewski lub organ przez niego upoważniony sporządza wykaz takich usług oraz określa dostawców i warunki świadczenia tych usług zgodnie z ogólnymi wymogami art. 74 tej ustawy i interesem publicznym w tym sektorze.
- 7 Artykuł 74 ust. 1 tej ustawy określa działania lub zaniechania, które mogą wchodzić w zakres UUPE. Artykuł 74 ust. 2 natomiast powierza rządowi litewskiemu sporządzenie wykazu UUPE i definicję szczegółowych warunków świadczenia takich usług.
- 8 Artykuł 74 ust. 4 tejże ustawy przewiduje, że rząd litewski lub organ przez niego upoważniony może zobowiązać podmioty gospodarcze do świadczenia UUPE, pod warunkiem równego ich traktowania ze względu na ich prawa lub obowiązki.
- 9 Na podstawie art. 74 ustawy o energii elektrycznej w dniu 18 lipca 2012 r. przyjęto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarima Nr. 916 „Dėl viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo” (dekret rządowy nr 916 zatwierdzający

system świadczenia usług użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej) z dnia 18 lipca 2012 r. (Žin., 2012, nr 88-4609, w brzmieniu wynikającym z dekretu nr 1216 z dnia 18 grudnia 2013 r., zwany dalej „dekretem nr 916”).

10 Punkty 7–7.6 opisu dołączonego do tego dekretu przewidują:

„7. Do usług użyteczności publicznej należą:

7.1. produkcja energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii i jej bilansowanie;

7.2. produkcja energii elektrycznej w trybie kogeneracji w elektrociepłowniach, które dostarczają ciepło do lokalnych sieci ciepłowniczych, a oszczędność energii pierwotnej jest taka, że łączna produkcja ciepła i energii elektrycznej jest uznawana za efektywną;

7.3. produkcja energii elektrycznej w wyznaczonych elektrowniach, koniecznej dla zapewnienia bezpieczeństwa dostaw;

7.4. utrzymywanie rezerw mocy elektrowni, których działalność jest niezbędna dla zapewnienia krajowego bezpieczeństwa energetycznego;

7.5. rozwój mocy wytwórczych energii elektrycznej o strategicznym znaczeniu dla zapewnienia bezpieczeństwa i niezawodności sieci energetycznej lub niezależności energetycznej państwa;

7.6. realizacja projektów o znaczeniu strategicznym w sektorze energii elektrycznej związanych ze zwiększeniem bezpieczeństwa energetycznego poprzez instalowanie połączeń międzysystemowych z systemami elektroenergetycznymi innych państw lub przez łączenie litewskiego systemu elektroenergetycznego z systemami innych państw członkowskich”.

11 Zgodnie z pkt 8–8.3 opisu dołączonego do dekretu nr 916:

„8. Usługi użyteczności publicznej są świadczone przez następujące podmioty:

8.1. producenci energii elektrycznej [...] wytwarzający energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii;

8.2. producenci, którym państwo powierzyło świadczenie usług użyteczności publicznej, o których mowa w pkt 7.2–7.4 [załączonego opisu];

8.3. osoby wyznaczone w krajowej strategii na rzecz niezależności energetycznej, jej planie lub programach wykonawczych lub decyzjach rządowych do świadczenia usług użyteczności publicznej, o których mowa w pkt 7.5 i 7.6 [załączonego opisu]”.

12 Punkty 11 i 11¹ opisu załączonego do dekretu nr 916 stanowią, co następuje:

„11. Przed dniem 1 września danego roku rząd na wniosek ministerstwa energii zatwierdza na kolejne lata kalendarzowe podmioty świadczące usługi użyteczności publicznej, o których mowa w pkt 7.2–7.6 [załączonego opisu], projekty, o których mowa w pkt 7.5 i 7.6 [załączonego opisu], oraz wielkość subsydiowanej produkcji energii elektrycznej dla dostawców usług użyteczności publicznej.

11¹. Usługi użyteczności publicznej, o których mowa w pkt 7.2 [załączonego opisu], są świadczone według szczególnych warunków opisanych poniżej.

11¹.1. Dostawca publiczny – uwzględniając zapotrzebowanie na energię elektryczną konsumentów, do których mają zastosowanie regulowane przez państwo taryfy energii elektrycznej, przewidziane na nadchodzący rok kalendarzowy, oraz ustaloną przez państwo wielkość subsydiowanej produkcji energii elektrycznej w nadchodzącym roku kalendarzowym i dla danego producenta – proponuje, najpóźniej do dnia 15 listopada danego roku, producentom energii elektrycznej świadczącym usługi użyteczności publicznej, o których mowa w pkt 7.2 [załączonego opisu], miesięczne kwoty subsydiowanej energii elektrycznej na nadchodzący rok kalendarzowy nabywanej na każdy miesiąc sezonu grzewczego, które producenci energii elektrycznej negocjują z dostawcą publicznym, nie później niż do 30. dnia po ich otrzymaniu, z uwzględnieniem spodziewanego zapotrzebowania na ciepło na nadchodzący rok oraz wymogu utrzymania wydajności produkcji energii elektrycznej w kogeneracji. Umowy sprzedaży subsydiowanej energii elektrycznej między jej producentami a dostawcą publicznym, w których określa się kwoty subsydiowanej energii elektrycznej przewidzianej do zakupu w każdym miesiącu sezonu grzewczego, muszą być zawarte przed dniem 31 grudnia danego roku;

[...]”.

Przepisy dotyczące finansowania UUPE

- 13 Zgodnie z art. 74 ust. 3 ustawy o energii elektrycznej rząd litewski wyznacza podmiot, który jest odpowiedzialny za zarządzanie i podział funduszy przeznaczonych na finansowanie UUPE (zwany dalej „zarządcą funduszy”).
- 14 Vyriausybės Nutarimas Nr. 1157 „Dėl viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo” (dekret rządowy nr 1157 w sprawie zatwierdzenia opisu sposobu zarządzania funduszami przeznaczonymi na finansowanie usług użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej) z dnia 19 września 2012 r. (Žin., 2012, nr 113-5704, w brzmieniu wynikającym z dekretu nr 1537 z dnia 19 grudnia 2012 r., zwany dalej „dekretem nr 1157”), określa zasady gromadzenia funduszy przeznaczonych na finansowanie UUPE, zarządzania nimi i ich podziału między dostawców UUPE.
- 15 Punkt 4.6 dekretu nr 1157 stanowi, że zarządcą funduszy musi być podmiotem kontrolowanym bezpośrednio lub pośrednio przez państwo.
- 16 W drodze Vyriausybės nutarimas Nr. 1338 „Dėl viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administratoriaus paskyrimo” (dekretu rządowego nr 1338 w sprawie powołania zarządcy funduszy przeznaczonych na usługi użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej) z dnia 7 listopada 2012 r. (Žin., 2012, nr 130-6560) UAB „Baltpool” została powołana na zarządcę funduszy na czas nieokreślony.
- 17 Co do zasady środki przeznaczone na UUPE są pobierane od końcowych odbiorców energii elektrycznej przez operatorów sieci dystrybucyjnych i przesyłowych, którzy przekazują je zarządcy funduszy, który następnie przekazuje je dostawcom UUPE po odliczeniu kosztów operacyjnych.
- 18 Na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 7 ustawy o energii elektrycznej KKKCE, będąca organem publicznym, określa zarówno metodę obliczania taryf UUPE, jak i same taryfy, które są ustalane na każdy rok z uwzględnieniem zapotrzebowania na fundusze przeznaczone na UUPE oraz przewidywanego zużycia energii elektrycznej w danym roku.
- 19 Decyzją nr O3-279 z dnia 28 września 2012 r. KKKCE zatwierdziła zasady taryfowe UUPE, na podstawie których zatwierdzono taryfy UUPE na rok 2014.

- 20 W drodze spornej decyzji KKKCE ustaliła na rok 2014 dokładne kwoty środków przyznanych dla każdej grupy podmiotów świadczących UUPE oraz taryfy opłat na UUPE, jakie mieli ponieść odbiorcy końcowi.

Przepisy dotyczące produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii

- 21 Artykuł 20 Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių įstatymo energetikos įstatymo Nr. XI-1375 (litewskiej ustawy nr XI-1375 o odnawialnych źródłach energii) z dnia 12 maja 2011 r. (Žin., 2011, nr 62-2936, w brzmieniu wynikającym z ustawy nr XII-169 z dnia 17 stycznia 2013 r.), zatytułowany „Wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej”, stanowi w ust. 1–3 i 6:

„1. Produkcja energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii oraz jej bilansowanie stanowią usługę użyteczności publicznej. Państwo określa zasady ogólne, procedury i warunki mające zastosowanie do płatności według stałych taryf przyjętych na podstawie niniejszej ustawy i procedury określonej przez rząd oraz do sprzedaży energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych, zatwierdzając opis szczególnych warunków świadczenia usług użyteczności publicznej oraz opis sposobów wspierania produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

2. Zachęca się do produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, zgodnie z procedurą obowiązującą w zakresie usług użyteczności publicznej określoną przez rząd, poprzez wypłacanie różnicy między stałą taryfą ustaloną dla producenta a taryfą, po której producent ten sprzedaje energię elektryczną na warunkach określonych przez rząd, która nie może być niższa niż średnia cena rynkowa energii elektrycznej w poprzednim miesiącu, obliczona zgodnie z procedurą określoną przez [KKKCE].

3. Ustanawia się stałe taryfy i przyznaje kwoty wsparcia dla elektrowni o zainstalowanej mocy przekraczającej 10 kW w drodze aukcji dla osiągnięcia celów przewidzianych w art. 13 ust. 3 niniejszej ustawy. Kwoty wsparcia i regiony aukcyjne, podobnie jak szczegółowe warunki podziału kwot wsparcia dla elektrowni o zainstalowanej mocy równej 10 kW lub mniejszej, są ustanawiane i zatwierdzane przez rząd. Odrębne aukcje są organizowane w celu przyłączenia do sieci elektroenergetycznych na poziomie regionalnym dla każdej grupy producentów w terminie wyznaczonym przez [KKKCE], ale nie później niż 180 dni od daty wniosku producenta o zorganizowanie aukcji dla danej grupy producentów w danym regionie. Wszyscy producenci, którzy podpisali list intencyjny, o którym mowa w art. 14 ust. 11, i dostarczyli gwarancję wykonania zobowiązań producenta, o których mowa w art. 14 ust. 13 niniejszej ustawy, są uprawnieni do udziału w aukcji. Maksymalna taryfa stała jest określana kwartalnie przez [KKKCE]. Aukcję wygrywa uczestnik, który zaoferował najniższą pożądaną stałą taryfą, przy czym maksymalna zainstalowana moc parku produkcyjnego w danym regionie aukcyjnym nie może stanowić więcej niż 40% maksymalnej możliwej do przyłączenia mocy produkcyjnej w tym regionie. [...]

[...]

6. Maksymalnie raz na kwartał [KKKCE] ocenia rozwój mocy wytwórczych energii elektrycznej z różnych odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem ilości energii elektrycznej faktycznie produkowanej w trakcie poprzedniego roku kalendarzowego, łącznej zainstalowanej zdolności produkcyjnej funkcjonujących elektrowni i łącznej zainstalowanej zdolności produkcyjnej planowanych elektrowni. Przegląd maksymalnych kwot taryf stałych jest dokonywany na podstawie analizy rozwoju mocy wytwórczych energii elektrycznej z różnych odnawialnych źródeł energii i zgodności tego rozwoju z celami i zadaniami określonymi w krajowym planie działania na rzecz energii ze źródeł odnawialnych. Maksymalne kwoty taryf stałych poddanych przeglądowi mają zastosowanie wyłącznie do producentów, których elektrownie uzyskały zezwolenie na produkcję energii elektrycznej po dniu wejścia w życie wspomnianych taryf”.

- 22 Zgodnie z tymi przepisami z jednej strony producenci energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii, którzy wygrali aukcje przewidziane w art. 20 ust. 3 ustawy o odnawialnych źródłach energii, zawierają umowy z przedsiębiorstwami skupującymi energię elektryczną, tj. operatorami sieci dystrybucyjnych i przesyłowych. Z drugiej strony straty, jakie ponoszą te przedsiębiorstwa w związku ze sprzedażą energii elektrycznej zakupionej w ten sposób, zostają zrekompensowane przez zarządcę funduszy za pomocą funduszy przeznaczonych na UUPE.
- 23 Na mocy tych przepisów koszty ponoszone przez operatorów sieci dystrybucyjnych i przesyłowych w celu bilansowania produkcji energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii są rekompensowane za pomocą tych funduszy.

Przepisy dotyczące produkcji energii elektrycznej w elektrowniach kogeneracyjnych

- 24 Zgodnie z dekretem nr 916 produkcja energii elektrycznej w elektrowniach kogeneracji, tj. elektrociepłowniach pracujących w cyklu skojarzonym, stanowi UUPE, pod warunkiem że elektrownie te dostarczają ciepło do systemów grzewczych, a kogenerację uznaje się za wydajną.
- 25 Zgodnie z Elektros energijos supirkimo iš bendrų šilumos ir elektros energijos gamintojų taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 1-219 (dekretom nr 1-219 litewskiego ministra energetyki zatwierdzającego zasady zakupu energii elektrycznej od producentów energii elektrycznej z kogeneracji) z dnia 24 listopada 2009 r. (Žin., 2009, nr 140-6160) producenci zamierzający świadczyć UUPE składają wnioski do ministra energetyki.
- 26 Rząd litewski, na wniosek ministra energetyki, zatwierdza wykaz przedsiębiorstw odpowiedzialnych za świadczenie takich UUPE w nadchodzącym roku kalendarzowym i ustala maksymalną ilość energii elektrycznej wyprodukowanej w tych ramach.
- 27 Następnie publiczny dostawca energii elektrycznej proponuje producentom energii elektrycznej świadczącym te UUPE, z którymi negocjuje miesięczne ilości zakupionej energii elektrycznej, umowy na zakup energii elektrycznej wyprodukowanej w elektrowniach kogeneracji w ramach świadczenia UUPE, które należy podpisać przed dniem 31 grudnia bieżącego roku. Na mocy tych umów podmioty świadczące UUPE otrzymują rekompensatę z tytułu energii elektrycznej, którą wyprodukowali i dostarczyli do sieci elektroenergetycznej bez przekroczenia przewidzianej ilości, wypłacaną im bezpośrednio przez zarządcę funduszy.

Przepisy dotyczące bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej

- 28 „Lietuvos Elektrinė”, będący oddziałem AB „Lietuvos energijos gamyba”, został wyznaczony jako dostawca UUPE w zakresie bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej na rok 2014.
- 29 Decyzją nr O3-703 z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie produkcji energii elektrycznej Republiki Litewskiej oraz ustalenia ceny zakupu energii elektrycznej wytwarzanej przez Lietuvos Elektrinė KKKCE ustaliła tę cenę zakupu na rok 2014, dzieląc ją na część stanowiącą koszty zmienne oraz część stanowiącą koszty stałe.

Przepisy dotyczące projektu NordBalt

- 30 Artykuł 3 Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas į statymas Nr. XI-2052 (ustawy nr XI-2052 w sprawie integracji sieci elektroenergetycznej Republiki Litewskiej z europejskimi sieciami elektroenergetycznymi) z dnia 12 czerwca 2012 r. (Žin., 2012, nr 68-3465) stanowi, że w celu zapewnienia pełnej integracji litewskiej

sieci elektroenergetycznej z europejskimi sieciami elektroenergetycznymi, eksploatacja przyłączenia sieci przesyłowej energii elektrycznej Republiki Litewskiej z siecią przesyłową energii elektrycznej Królestwa Szwecji (zwanego dalej „projektem NordBalt”) rozpocznie się w 2015 r.

31 Zgodnie z art. 6 ust. 3 wspomnianej ustawy:

„Przeprowadzenie integracji sieci elektroenergetycznej Republiki Litewskiej z europejskimi systemami elektroenergetycznymi jest finansowane z funduszy przeznaczonych na [UUPE] zgodnie z procedurą ustanowioną w ustawie o energii elektrycznej; dotacje Unii Europejskiej mogą być również wykorzystywane zgodnie z procedurami określonymi w ustawie w celu częściowego finansowania przeprowadzania takiej integracji, w tym pomocy przyznanej na projekty energetyczne w wieloletnich ramach finansowych Unii na lata 2014–2020 lub innych zasobów uzyskanych zgodnie z prawem”.

32 Świadczenie UUPE związanych z projektem NordBalt zostało powierzone AB „Litgrid” – operatorowi sieci przesyłowej.

Przepisy dotyczące rekompensat dla operatorów elektrowni słonecznych

33 Na podstawie art. 3 ust. 3 Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 2, 11, 13, 14, 16, 20, 21 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo įgyvendinimo įstatymas Nr. XII-170 (litewskiej ustawy wykonawczej nr XII-170 zmieniającej i uzupełniającej art. 2, 11, 13, 14, 16, 20 i 21 ustawy o odnawialnych źródłach energii) z dnia 17 stycznia 2013 r. (Žin., 2013, nr 12-561) wydatki na rozwój projektów elektrowni słonecznych, dla których zezwolenia na rozwój mocy wytwórczych energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych poprzez budowę takich elektrowni nie zostały zrealizowane przed terminem przewidzianym w pierwotnej ustawie lub nie zostały przedłużone, uznaje się za koszty związane z UUPE.

34 Zgodnie z tymi przepisami podmioty, które przygotowały projekty elektrowni słonecznych, których realizacja została podważona zmianą ustawodawstwa w 2013 r., mają możliwość wystąpienia do komisji odszkodowawczej powołanej przez rząd litewski o ustalenie kwoty należnej im rekompensaty za wydatki poniesione przed dniem 1 lutego 2013 r. Rekompensata ta jest przekazywana bezpośrednio tym podmiotom przez zarządcę funduszy.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

35 Skarżące w postępowaniu głównym są spółkami zarejestrowanymi na Litwie, których działalność polega w szczególności na eksploatacji elektrowni kogeneracyjnych, w których wyprodukowana energia elektryczna jest zużywana w celu zaspokojenia własnych potrzeb gospodarczych lub dostarczana osobom prawnym prowadzącym działalność na ich obszarze działalności. Skarżące kupują brakującą energię elektryczną od niezależnych dostawców.

36 Zgodnie z przepisami krajowymi, o których mowa w postępowaniu głównym, skarżące w tym postępowaniu są zobowiązane do ponoszenia kosztów UUPE. Należne kwoty są obliczane na podstawie ilości energii elektrycznej, którą produkują lub nabywają od niezależnych dostawców i zużywają do zaspokojenia własnych potrzeb gospodarczych.

37 W drodze spornej decyzji KKKCE określiła wysokość funduszy przeznaczonych na finansowanie różnych UUPE w 2014 r. oraz wysokość opłat na UUPE wnoszonych przez odbiorców końcowych energii elektrycznej i niektórych producentów energii elektrycznej, w tym skarżące w postępowaniu głównym.

- 38 W dniu 11 listopada 2013 r. skarżące w postępowaniu głównym wniosły skargę do Vilniaus apygardos administracinis teismas (okręgowego sądu administracyjnego w Wilnie, Litwa) o stwierdzenie nieważności pkt 1.2–1.4, 1.7, 2 i 3 spornej decyzji.
- 39 Zakwestionowały one tę decyzję ze względu na jej częściową niezgodność z prawem, ponieważ wchodziła w zakres systemu pomocy państwa utworzonego przepisami w sprawie UUPE, który został wdrożony bez uprzedniego zgłoszenia Komisji Europejskiej, z naruszeniem obowiązku nałożonego w art. 108 ust. 3 TFUE. Ponadto skarżące są zdania, że kwota opłat jest zbyt wysoka i niezgodna z prawem.
- 40 Wyrokiem z dnia 9 lutego 2016 r. sąd administracyjny w Wilnie (Vilniaus apygardos administracinis teismas) oddalił skargi skarżących w postępowaniu głównym.
- 41 W dniu 23 lutego 2016 r. zwróciły się one do Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (najwyższego sądu administracyjnego Litwy) o uchylenie wyroku z dnia 9 lutego 2016 r. i rozpoznanie ich skarg w pierwszej instancji. Ponadto przedłożyły one pytania w celu przedstawienia ich w trybie prejudycjalnym Trybunałowi Sprawiedliwości zgodnie z art. 267 TFUE.
- 42 Strona pozwana w postępowaniu głównym – KKKCE oraz zainteresowane osoby trzecie – Lietuvos Respublikos energetikos ministerija (litewskie ministerstwo energetyki) i Baltpool, wniosły o oddalenie żądania skarżących w postępowaniu głównym.
- 43 W tym kontekście pytania sądu odsyłającego dotyczą tego, czy niektóre elementy UUPE i ich finansowanie należy uznać za pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. W szczególności pytania te dotyczą pojęcia „zasobów państwa”, którym posługuje się to postanowienie, i przesłanek wynikających z wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415).
- 44 W tych okolicznościach Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (najwyższy sąd administracyjny Litwy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„Czy ramy prawne świadczenia [UUPE] oraz ich finansowania (rekompensowania) (»system UUPE«) obowiązujące w 2014 r. – ustanowione w ustawie o energii elektrycznej, ustawie o odnawialnych źródłach energii, ustawie o integracji litewskiego systemu elektroenergetycznego z europejskimi systemami elektroenergetycznymi, litewskiej ustawie wykonawczej i uzupełniającej art. 2, 11, 13, 14, 16, 20 i 21 ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz w aktach wykonawczych (do tych ustaw), w szczególności w opisie systemu świadczenia [UUPE] zatwierdzonym dekretem nr 916 [...], w opisie warunków zarządzania funduszami przeznaczonymi na [UUPE] zatwierdzonym dekretem nr 1157 [...] – lub też część tych ram prawnych należy uznać za pomoc państwa (system pomocy państwa) w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, w szczególności w odniesieniu do następujących kwestii:

- 1) Czy w okolicznościach takich jak rozpatrywane w niniejszej sprawie art. 107 ust. 1 TFUE powinien być interpretowany w ten sposób, że fundusze przeznaczone na UUPE należy uznać za zasoby państwowe?
- 2) Czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nałożenie na operatorów sieci (przedsiębiorstwa) obowiązku zakupu energii elektrycznej od jej producentów po stałej cenie (taryfie) lub bilansowania energii elektrycznej, przy rekompensowaniu strat poniesionych przez operatorów sieci w związku z tym obowiązkiem funduszami, które prawdopodobnie stanowią zasoby państwowe, nie powinno zostać uznane za pomoc przyznaną producentom energii elektrycznej przy użyciu zasobów państwowych?

- 3) Czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak rozpatrywane w niniejszej sprawie za mające charakter selektywny lub mogące wywrzeć wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi należy uznać następujące wsparcie: wsparcie przyznane przedsiębiorstwu realizującemu projekt o znaczeniu strategicznym, taki jak NordBalt; wsparcie przyznawane przedsiębiorstwom, którym powierzono zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej przez określony okres; wsparcie mające zrekomensować straty wynikające z warunków rynkowych i rzeczywiście poniesione przez osoby, takie jak operatorzy elektrowni słonecznych, których to dotyczy ze względu na odmowę wykonania przez państwo podjętych wcześniej zobowiązań (ze względu na zmiany regulacji krajowych); wsparcie przyznawane przedsiębiorstwom (operatorom sieci) w celu zrekomensowania rzeczywistych strat poniesionych w związku z wykonywaniem obowiązku zakupu energii elektrycznej po stałej taryfie od producentów energii elektrycznej świadczących UUPE i bilansowania energii elektrycznej?
- 4) Czy art. 107 ust. 1 TFUE w związku z art. 106 ust. 2 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak w niniejszej sprawie system UUPE (lub jego część) powinien być uznany za spełniający kryteria wskazane w pkt 88–93 wyroku [...] z dnia 24 lipca 2003 r., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg [C-280/00, EU:C:2003:415]?
- 5) Czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak w niniejszej sprawie system UUPE (lub jego część) powinien być uznany za zakłócający konkurencję lub grozący jej zakłóceniem?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 45 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że fundusze przeznaczone na finansowanie systemu usług użyteczności publicznej, takiego jak UUPE, stanowią zasoby państwowe w rozumieniu tego przepisu.
- 46 Na wstępie należy przypomnieć, że uznanie za „pomoc państwa” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE jest uzależnione od spełnienia czterech przesłanek, a mianowicie że ma miejsce interwencja państwa lub przy użyciu zasobów państwowych, że interwencja ta może wywierać wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi, że przyznaje ona beneficjentowi selektywną korzyść i że zakłóca konkurencję lub grozi jej zakłóceniem (wyroki: z dnia 17 marca 1993 r., Słoman Neptun, C-72/91 i C-73/91, EU:C:1993:97, pkt 18; z dnia 19 grudnia 2013 r., Association Vent De Colère! i in., C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 15; z dnia 13 września 2017 r., ENEA, C-329/15, EU:C:2017:671, pkt 17).
- 47 Należy przypomnieć, że aby można było zakwalifikować dane korzyści jako „pomoc” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, konieczne jest z jednej strony, aby zostały one przyznane bezpośrednio lub pośrednio z zasobów państwowych, a z drugiej strony, aby można je było przypisać państwu (wyroki: z dnia 19 grudnia 2013 r., Association Vent De Colère! i in., C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 16; a także z dnia 13 września 2017 r., ENEA, C-329/15, EU:C:2017:671, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 W pierwszej kolejności w celu dokonania oceny możliwości przypisania danego środka państwu należy zbadać, czy władze publiczne były zaangażowane w przyjęcie tego środka (wyroki: z dnia 19 grudnia 2013 r., Association Vent De Colère! i in., C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 17; a także z dnia 13 września 2017 r., ENEA, C-329/15, EU:C:2017:671, pkt 21).

- 49 W postępowaniu głównym, jak wynika z pkt 5–34 niniejszego wyroku, zarówno poszczególne UUPE, jak i ich sposób finansowania zostały przyjęte przez państwo w drodze różnych ustaw i dekretów rządowych. Należy je zatem uznać za przypisane państwu, co zresztą nie zostało zakwestionowane przez żadną z zainteresowanych stron.
- 50 W drugiej kolejności w celu określenia, czy korzyść została przyznana bezpośrednio lub pośrednio przy użyciu zasobów państwowych, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału zakaz ustanowiony w art. 107 ust. 1 TFUE obejmuje zarówno pomoc przyznaną bezpośrednio przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych, jak też pomoc przyznaną przez instytucje publiczne lub prywatne utworzone albo wyznaczone przez to państwo w celu zarządzania nimi (wyroki: z dnia 22 marca 1977 r., *Steinike & Weinlig*, 78/76, EU:C:1977:52, pkt 21; z dnia 19 grudnia 2013 r., *Association Vent De Colère! i in.*, C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 20; a także z dnia 13 września 2017 r., *ENEA*, C-329/15, EU:C:2017:671, pkt 23).
- 51 Prawo Unii nie zezwala bowiem na obchodzenie zasad dotyczących pomocy państwa poprzez sam fakt tworzenia niezależnych instytucji zobowiązanych do rozdzielania pomocy (wyroki: z dnia 16 maja 2002 r., *Francja/Komisja*, C-482/99, EU:C:2002:294, pkt 23; z dnia 9 listopada 2017 r., *Komisja/TV2/Danmark*, C-656/15 P, EU:C:2017:836, pkt 45).
- 52 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika również, że środek polegający w szczególności na obowiązku zakupu energii może wchodzić w zakres pojęcia „pomocy”, chociaż nie wiąże się on z przeniesieniem zasobów państwowych (zob. podobnie wyroki: z dnia 19 grudnia 2013 r., *Association Vent De Colère! i in.*, C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 19; a także z dnia 13 września 2017 r., *ENEA*, C-329/15, EU:C:2017:671, pkt 24).
- 53 Artykuł 107 ust. 1 TFUE obejmuje bowiem wszelkie środki pieniężne, które organy publiczne mogą faktycznie przeznaczyć na wsparcie przedsiębiorstw, niezależnie od tego, czy środki te wchodziły na stałe w skład majątku państwowego. Nawet jeśli kwoty odpowiadające danemu środkowi pomocy nie są w stałym posiadaniu skarbu państwa, to fakt, że stale znajdują się pod kontrolą publiczną, a zatem w dyspozycji właściwych organów krajowych, wystarczy, aby mogły zostać uznane za „zasoby państwowe” (wyroki: z dnia 19 grudnia 2013 r., *Association Vent De Colère! i in.*, C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 21; z dnia 13 września 2017 r., *ENEA*, C-329/15, EU:C:2017:671, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 54 Trybunał orzekł w szczególności, że fundusze zasilane z obowiązkowych opłat nakładanych przez ustawodawstwo państwa członkowskiego, zarządzane i dzielone zgodnie z tym ustawodawstwem, mogą być uznane za zasoby państwowe w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, nawet jeśli są zarządzane przez podmioty odrębne od władz publicznych (wyroki: z dnia 2 lipca 1974 r., *Włochy/Komisja*, 173/73, EU:C:1974:71, pkt 35, a także z dnia 19 grudnia 2013 r., *Association Vent De Colère! i in.*, C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 25).
- 55 Elementem rozstrzygającym w tym względzie jest fakt, że podmioty takie są uprawnione przez państwo do zarządzania zasobami państwowymi, a nie są jedynie zobowiązane do zakupu przy użyciu własnych zasobów finansowych (zob. podobnie wyroki: z dnia 17 lipca 2008 r., *Essent Netwerk Noord i in.*, C-206/06, EU:C:2008:413, pkt 74; z dnia 19 grudnia 2013 r., *Association Vent De Colère! i in.*, C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 30, 35; a także z dnia 13 września 2017 r., *ENEA*, C-329/15, EU:C:2017:671, pkt 26, 30).
- 56 W niniejszym przypadku, jak wynika z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, system UUPE charakteryzuje się następującymi cechami:
- 57 Przede wszystkim na odbiorców końcowych system ten nakłada obowiązek zapłacenia operatorom sieci dystrybucyjnych i przesyłowych opłaty, która jest włączona do taryfy energii elektrycznej, zwiększając jej cenę, i której konkretną wysokość na zużytą kilowatogodzinę KKKCE określa na podstawie art. 9

- ust. 1 pkt 7 ustawy o energii elektrycznej. Producenci energii elektrycznej, którzy zużywają na własne potrzeby energię elektryczną, którą wytwarzają, również podlegają temu systemowi i nakłada się na nich taryfę, ustaloną przez KKKCE na zużytą kilowatogodzinę, różniącą się od taryfy stosowanej wobec odbiorców końcowych.
- 58 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, w celu ustalenia tych taryf KKKCE uwzględnia, dla każdego odnośnego roku, zapotrzebowanie na fundusze przeznaczone na UUPE w tym okresie i przewidywaną ilość energii elektrycznej zużytej w tym samym okresie.
- 59 Następnie kwoty pobrane z tego tytułu przez operatorów sieci dystrybucyjnych i przesyłowych są wpłacane zarządcy funduszy, który, jak zostało to wyjaśnione w trakcie rozprawy przez strony w postępowaniu głównym oraz rząd litewski, podlega zgodnie z pkt 4.6 dekretu nr 1157 bezpośredniej lub pośredniej kontroli przez państwo. W oparciu o te kwoty zarządca funduszy ma obowiązek obliczenia funduszy przeznaczonych na UUPE i ich rozdziału pomiędzy różnymi dostawcami UUPE, po odliczeniu kwoty maksymalnej 500 000 LTS (litów litewskich) (około 145 000 EUR) rocznie, pokrywającej jego koszty operacyjne.
- 60 W konsekwencji zarządca funduszy wypłaca je różnym dostawcom UUPE, których nazwy zostały zatwierdzone zgodnie z pkt 11 opisu załączonego do dekretu nr 916 przez rząd litewski, z wyjątkiem producentów wytwarzających energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii, którzy są wybierani przez KKKCE po zakończeniu procedury aukcji kwot wsparcia.
- 61 W związku z tym operatorzy sieci dystrybucyjnych i przesyłowych korzystają z funduszy przeznaczonych na UUPE, aby zrekompensować im koszty poniesione w ramach ich obowiązku zakupu energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii i jej bilansowania.
- 62 Sąd odsyłający wskazuje wreszcie, że środki wypłacone dostawcom UUPE służą zrekompensowaniu obowiązków nałożonych na nich przez państwo w ramach UUPE.
- 63 System UUPE opiera się zatem z jednej strony na szeregu obowiązków, które nakłada on zarówno na podmioty gospodarcze, jak i odbiorców końcowych, a z drugiej strony, na interwencji podmiotu zarządzanego bezpośrednio lub pośrednio przez państwo jako jedyne organu zarządzającego funduszami przeznaczonymi na UUPE.
- 64 W ten sposób fundusze przeznaczone na UUPE są pobierane przez operatorów sieci dystrybucyjnych i przesyłowych od wszystkich odbiorców końcowych energii elektrycznej i nie ma prawnej możliwości odstąpienia od tego. Taki obowiązek zapłaty nałożony przez system UUPE ma zatem charakter obowiązkowej opłaty. Ponadto operatorzy sieci są zobowiązani w ramach tego systemu do nabywania UUPE u różnych dostawców, również bez możliwości uchylenia się od tego obowiązku.
- 65 Tymczasem w świetle orzecznictwa przypomnianego w pkt 54 niniejszego wyroku fundusze takie mogą być uznane za zasoby państwowe w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, nawet jeśli są zarządzane przez podmioty odrębne od władz publicznych.
- 66 Ponadto fundusze przeznaczone na UUPE rozdziela się pomiędzy ich dostawcami, zgodnie z systemem UUPE, przez organ pod kontrolą publiczną, który zgodnie z informacjami wynikającymi z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, nie dysponuje zakresem uznania w odniesieniu do określenia i przeznaczenia tych funduszy. Zarówno bowiem dekret nr 1157, jak i decyzje KKKCE, która jest organem publicznym, określają szczegółowo zasady obliczania wysokości funduszy przeznaczonych na UUPE, jakie należy zapłacić dostawcom UUPE. Okoliczność ta wykazuje, że fundusze te muszą – jak zauważył rzecznik generalny w pkt 32 opinii – być przekazywane w sposób ściśle określony przez ten system.

- 67 W związku z tym w takich okolicznościach fundusze przeznaczone na UUPE powinny zostać uznane za pozostające pod kontrolą publiczną.
- 68 Tymczasem, jak już orzekł Trybunał, mechanizm rekompensaty dodatkowych kosztów, którego finansowanie jest ponoszone przez wszystkich odbiorców końcowych energii elektrycznej na terytorium krajowym i którego pobrane w ten sposób kwoty są rozdzielane i dystrybuowane pomiędzy przedsiębiorstwami będącymi beneficjentami, zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego, przez podmiot publiczny, należy uznać za interwencję państwa lub interwencję przy użyciu zasobów państwowych w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., Association Vent De Colère! i in., C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 37; a także postanowienie z dnia 22 października 2014 r., Elcogás, C-275/13, niepublikowane, EU:C:2014:2314, pkt 30).
- 69 Ponadto sytuacja taka jak w postępowaniu głównym różni się od sytuacji, w których Trybunał orzekł, że nie może być uznany za interwencję przy użyciu zasobów państwowych spoczywający na prywatnych przedsiębiorstwach zajmujących się zaopatrzeniem w energię elektryczną obowiązek zakupu energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych źródeł energii po ustalonych cenach minimalnych, ponieważ nie doszło do żadnego pośredniego bądź bezpośredniego przeniesienia zasobów państwowych do przedsiębiorstw wytwarzających ten rodzaj energii elektrycznej (zob. podobnie wyroki: z dnia 13 marca 2001 r., PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, pkt 59; a także z dnia 19 grudnia 2013 r., Association Vent De Colère! i in., C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 34).
- 70 W takich sytuacjach Trybunał stwierdził bowiem, że przedsiębiorstwa prywatne nie były uprawnione przez państwo do zarządzania zasobami państwowymi, lecz spoczywał na nich obowiązek zakupu przy użyciu własnych zasobów finansowych (zob. podobnie wyroki: z dnia 17 lipca 2008 r., Essent Netwerk Noord i in., C-206/06, EU:C:2008:413, pkt 74; a także z dnia 19 grudnia 2013 r., Association Vent De Colère! i in., C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 35).
- 71 W niniejszej sprawie z jednej strony zarządca funduszy jest upoważniony do zarządzania obowiązkową opłatą nałożoną na wszystkich odbiorców końcowych energii elektrycznej, stanowiącą zasoby państwowe, a z drugiej strony obowiązek zakupu UUPE nałożony na operatorów sieci dystrybucyjnych i przesyłowych jest rekompensowany przez wypłatę tym podmiotom funduszy przeznaczonych na UUPE.
- 72 W konsekwencji na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż fundusze przeznaczone na finansowanie systemu usług użyteczności publicznej, takich jak UUPE, stanowią zasoby państwowe w rozumieniu tego postanowienia.

W przedmiocie pytania drugiego

- 73 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że jeżeli operatorzy sieci dystrybucyjnych i przesyłowych korzystają z funduszy przeznaczonych na finansowanie UUPE w celu wyrównania strat poniesionych w związku z obowiązkiem zakupu energii elektrycznej od niektórych producentów energii elektrycznej po stałej taryfie i jej bilansowania, taka rekompensata stanowi korzyść w rozumieniu tego przepisu przyznana producentom energii elektrycznej.
- 74 W tym względzie należy przypomnieć, że za pomoc państwa uznaje się wszelkie interwencje państwa, które niezależnie od swej formy mogą uprzywilejowywać przedsiębiorstwa w sposób bezpośredni lub pośredni lub które winny być uznane za korzyść gospodarczą, jakiej przedsiębiorstwo będące beneficjentem nie uzyskałoby w normalnych warunkach rynkowych (wyroki: z dnia 17 lipca 2008 r., Essent Netwerk Noord i in., C-206/06, EU:C:2008:413, pkt 79; a także z dnia 27 czerwca 2017 r., Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, pkt 65).

- 75 Należy przypomnieć również, że w orzecznictwie uznano, iż korzyść przyznana bezpośrednio niektórym osobom fizycznym lub prawnym może stanowić korzyść pośrednią, a w konsekwencji pomoc państwa dla innych osób fizycznych lub prawnych, które są przedsiębiorstwami (zob. podobnie wyrok z dnia 13 czerwca 2002 r., Niderlandy/Komisja, C-382/99, EU:C:2002:363, pkt 38, 60–66).
- 76 W niniejszym przypadku z art. 20 ustawy o odnawialnych źródłach energii wynika, że operatorzy sieci dystrybucyjnych i przesyłowych jako przedsiębiorstwa kupujące energię elektryczną są zobowiązani do zakupu energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych źródeł energii po stałej taryfie, która może być wyższa od kosztów energii elektrycznej sprzedawanej przez producentów takiej energii elektrycznej. Niemniej straty poniesione przez tych operatorów są rekompensowane za pomocą funduszy przeznaczonych na UUPE, wypłacanych przez zarządcę funduszy.
- 77 Chociaż kwoty przeznaczone na pokrycie tych strat są wypłacane operatorom sieci dystrybucyjnych i przesyłowych, w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, to jednak producenci energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii są pośrednio faktycznymi beneficjentami pomocy, którą niesie ze sobą ten mechanizm rekompensaty.
- 78 Z jednej strony bowiem rekompensata strat poniesionych przez tych operatorów za pomocą funduszy przeznaczonych na UUPE jest nierozdzielnie związana z korzyścią przewidzianą dla producentów energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii, jak przewiduje to art. 20 ust. 2 ustawy o odnawialnych źródłach energii, który podkreśla, że zachęca się do produkcji takiej energii elektrycznej, zgodnie z procedurą w zakresie UUPE, „poprzez wypłacanie różnicy między stałą taryfą ustaloną dla producenta a taryfą, po której producent ten sprzedaje energię elektryczną”. Tymczasem ta różnica odpowiada dodatkowym kosztom lub stratom poniesionym przez wspomnianych operatorów, które są rekompensowane przez fundusze przeznaczone na UUPE.
- 79 Z drugiej strony żaden przepis ustawy o odnawialnych źródłach energii nie nakłada na producentów energii elektrycznej pochodzącej z tych źródeł obowiązku udziału w aukcjach, które w danym wypadku umożliwią im skorzystanie z taryfy wspomnianej w poprzednim punkcie. W takim kontekście ich udział w tym mechanizmie sprzedaży i wypłata rekompensaty operatorom sieci dystrybucyjnych i przesyłowych umożliwiają tym producentom sprzedaż pewnych ilości energii elektrycznej po cenie wyższej od ceny rynkowej, a w każdym razie sprzedaż większych ilości produktu.
- 80 W konsekwencji na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż jeżeli operatorzy sieci dystrybucyjnych i przesyłowych korzystają ze środków przeznaczonych na finansowanie UUPE w celu zrekompensowania strat poniesionych w związku z obowiązkiem zakupu energii elektrycznej od niektórych producentów energii elektrycznej po stałej taryfie i jej bilansowania, to taka rekompensata stanowi korzyść w rozumieniu tego przepisu przyznaną producentom energii elektrycznej.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 81 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że fundusze takie jak fundusze przeznaczone dla niektórych dostawców UUPE powinny być uznane za przyznające im selektywną korzyść w rozumieniu tego przepisu i za mogące wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- 82 Sąd odsyłający wskazuje cztery kategorie beneficjentów funduszy przeznaczonych dla UUPE. Jest to przedsiębiorstwo realizujące projekt o znaczeniu strategicznym NordBalt, którym powierzono zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej przez określony okres, operatorów elektrowni wykorzystujących energię słoneczną, których objęła odmowa wykonania przez państwo podjętych wcześniej zobowiązań, którzy otrzymują rekompensatę za faktycznie poniesione straty, odpowiadającą

warunkom rynkowym, oraz operatorzy sieci dystrybucyjnych i przesyłowych z uwagi na rekompensowanie strat faktycznie poniesionych przy realizacji obowiązku zakupu energii elektrycznej od producentów energii elektrycznej świadczących UUPE po stałej taryfie i jej bilansowania.

- 83 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że za pomoc państwa uznaje się wszelkie interwencje państwa, które niezależnie od swej formy mogą uprzywilejowywać przedsiębiorstwa w sposób bezpośredni lub pośredni lub które winny być uznane za korzyść gospodarczą, jakiej przedsiębiorstwo będące beneficjentem nie uzyskałoby w normalnych warunkach rynkowych (wyroki: z dnia 17 lipca 2008 r., *Essent Netwerk Noord i in.*, C-206/06, EU:C:2008:413, pkt 79; a także z dnia 27 czerwca 2017 r., *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, pkt 65).
- 84 W tym względzie Trybunał orzekł, że ocena tego warunku dotyczącego selektywności korzyści wymaga ustalenia, czy w ramach danego systemu prawnego sporny środek krajowy może sprzyjać „niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów” w porównaniu z innymi, znajdującymi się, w świetle celu przyświecającego temu systemowi, w porównywalnej sytuacji faktycznej i prawnej i tym samym poddanymi odmiennemu traktowaniu, które może zostać w istocie uznane za „dyskryminacyjne” (wyroki: z dnia 14 stycznia 2015 r., *Eventech*, C-518/13, EU:C:2015:9, pkt 53–55; a także z dnia 21 grudnia 2016 r., *Komisja/World Duty Free Group i in.*, C-20/15 P i C-21/15 P, EU:C:2016:981, pkt 54).
- 85 Wszystkie podmioty gospodarcze wymienione w pkt 82 niniejszego wyroku korzystają z funduszy przeznaczonych na UUPE, które w zakresie, w jakim zmierzają do rekompensowania dodatkowych kosztów lub strat poniesionych przez te podmioty, mogą zostać uznane za „selektywną korzyść przyznaną przy użyciu zasobów państwowych”.
- 86 Artykuł 107 ust. 1 TFUE nie dokonuje rozróżnienia interwencji państwa według przyczyn lub celów, lecz definiuje je ze względu na ich skutki, a więc niezależnie od zastosowanych technik (wyroki: z dnia 15 listopada 2011 r., *Komisja i Hiszpania/Government of Gibraltar i Zjednoczone Królestwo*, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, pkt 87; a także z dnia 21 grudnia 2016 r., *Komisja/Hansestadt Lübeck*, C-524/14 P, EU:C:2016:971, pkt 48).
- 87 Tymczasem ze wskazówek dostarczonych przez sąd odsyłający oraz wyjaśnień przedstawionych przez zainteresowanych w uwagach przedstawionych Trybunałowi wynika, że każda z kategorii podmiotów wymienionych w pkt 82 niniejszego wyroku uzyskuje korzyść w sposób selektywny. Jak wynika z dekretu nr 916, z uregulowania dotyczącego UUPE korzystają tylko niektórzy producenci energii elektrycznej, w tym w szczególności wytwarzający energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii lub kogeneracji oraz przyczyniających się do zapewnienia bezpieczeństwa dostaw, bezpieczeństwa lub krajowej niezależności energetycznej, bezpieczeństwa i niezawodności krajowej sieci energetycznej lub też realizacji strategicznych projektów dostaw zaopatrzenia. Ponadto każdy z tych podmiotów, z wyjątkiem operatorów elektrowni wykorzystujących energię słoneczną, których dotyczy odmowa wykonania przez państwa wcześniejszych zobowiązań, jest imiennie wskazany jako potencjalny beneficjent funduszy przeznaczonych dla UUPE przez rząd litewski na podstawie pkt 11 i 11¹ opisu załączonego do dekretu nr 916.
- 88 Z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że fundusze, takie jak fundusze przeznaczone dla niektórych dostawców UUPE, powinny być uznane za przyznające im selektywną korzyść w rozumieniu tego przepisu.
- 89 W drugiej kolejności dla celów zakwalifikowania środka krajowego jako „pomocy państwa” nie jest konieczne wykazanie faktycznego wpływu pomocy na wymianę handlową między państwami członkowskimi, lecz jedynie zbadanie, czy pomoc ta może mieć wpływ na tę wymianę (wyroki: z dnia 26 października 2016 r., *Orange/Komisja*, C-211/15 P, EU:C:2016:798, pkt 64; z dnia 18 maja 2017 r., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 29).

- 90 Niemniej wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi nie może być czysto hipotetyczny czy domniemywany. Należy zatem określić powód, dla którego rozpatrywany środek może wpływać poprzez swoje przewidywalne skutki na wymianę handlową między państwami członkowskimi (wyrok z dnia 18 maja 2017 r., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 91 W tym względzie z informacji przekazanych przez sąd odsyłający i z uwag przedstawionych przez Baltpool podczas rozprawy wynika, że w 2014 r. istniała już wymiana handlowa między Republiką Litewską a innymi państwami członkowskimi na rynku energii elektrycznej na skutek połączeń z sieciami elektroenergetycznymi Republiki Estońskiej i Republiki Łotewskiej, które były wykorzystywane do importu energii elektrycznej. Informacje te, które nie zostały zakwestionowane przez rząd litewski, relatywizują jego argument, że rynek energii elektrycznej w tym kraju był stosunkowo odizolowany.
- 92 Ponadto, gdy pomoc przyznana przez państwo członkowskie umacnia pozycję przedsiębiorstwa w stosunku do innych przedsiębiorstw konkurujących z nim w ramach wewnątrzspółnotowej wymiany handlowej, należy uznać, że pomoc ta ma wpływ na tę wymianę handlową (wyroki: z dnia 10 stycznia 2006 r., *Cassa di Risparmio di Firenze i in.*, C-222/04, EU:C:2006:8, pkt 141; a także z dnia 18 maja 2017 r., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 31).
- 93 W tym zakresie nie jest konieczne, aby uprzywilejowane przedsiębiorstwa uczestniczyły w wewnątrzspółnotowej wymianie handlowej. Jeżeli bowiem państwo członkowskie przyznaje pomoc przedsiębiorstwom, działalność krajowa może być dzięki temu utrzymana lub zwiększona z tym skutkiem, że zmniejszą się szanse wejścia na rynek tego państwa członkowskiego przedsiębiorstw mających siedzibę w innych państwach członkowskich (wyroki: z dnia 14 stycznia 2015 r., *Eventech*, C-518/13, EU:C:2015:9, pkt 67; z dnia 18 maja 2017 r., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 32).
- 94 Ponadto okoliczność, że sektor gospodarczy, taki jak sektor energii elektrycznej, był przedmiotem liberalizacji na poziomie Unii, może oznaczać faktyczny lub potencjalny wpływ pomocy na wymianę handlową między państwami członkowskimi (zob. podobnie wyroki: z dnia 5 marca 2015 r., *Banco Privado Português i Massa Insolvente do Banco Privado Português*, C-667/13, EU:C:2015:151, pkt 51; a także z dnia 18 maja 2017 r., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 34).
- 95 W tym względzie należy zauważyć, że dyrektywa 2009/72 dokonała pełnej liberalizacji rynku energii elektrycznej w Unii i na dzień zaistnienia okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym powinny być przyjęte przez państwa członkowskie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wdrożenia tej dyrektywy.
- 96 Zważywszy, że energia elektryczna jest przedmiotem transgranicznej wymiany handlowej, przyznanie funduszy przeznaczonych na UUPE dostawcom UUPE wymienionym w pkt 82 niniejszego wyroku może mieć wpływ na wymianę handlową między tymi państwami (zob. podobnie wyrok z dnia 18 maja 2017 r., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 35).
- 97 Niemniej w celu dokonania oceny wpływu na handel pomiędzy państwami członkowskimi do sądu odsyłającego należy uwzględnić, dla każdej kategorii dostawców UUPE wskazanej w pkt 82 niniejszego wyroku, szczególnych cech wykonywania działalności będącej przedmiotem rekompensaty poprzez wypłatę funduszy przeznaczonych dla tych dostawców, aby ustalić, czy przekazanie tych funduszy tym dostawcom może poprawić ich sytuację na litewskim rynku energii elektrycznej w stosunku do innych przedsiębiorstw konkurujących z nimi w ramach wymiany handlowej między państwami członkowskimi.

98 W konsekwencji na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym fundusze takie jak fundusze przeznaczone dla niektórych dostawców UUPPE powinny być uważane za przyznające im selektywną korzyść w rozumieniu tego przepisu i za mogące wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

W przedmiocie pytania czwartego

99 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że interwencję państwa, taką jak system UUPPE, należy uznać za rekompensatę stanowiącą wynagrodzenie za świadczenia wykonane przez przedsiębiorstwa będące beneficjentami w celu wykonania zobowiązań z zakresu usług publicznych w rozumieniu wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415).

100 W tym względzie Trybunał wyjaśnił, że w zakresie, w jakim interwencja państwa powinna zostać uznana za rekompensatę stanowiącą wynagrodzenie z tytułu wypełniania przez przedsiębiorstwa będące jej beneficjentami zobowiązań z zakresu usług publicznych, tak iż przedsiębiorstwa te w rzeczywistości nie odnoszą korzyści finansowych, a zatem takie wsparcie nie powoduje uprzywilejowania takich podmiotów względem przedsiębiorstw z nimi konkurujących, interwencja taka nie wchodzi w zakres zastosowania art. 107 ust. 1 TFUE (wyroki: z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, pkt 87; a także z dnia 8 marca 2017 r., *Viasat Broadcasting UK/Komisja*, C-660/15 P, EU:C:2017:178, pkt 25).

101 Zgodnie z pkt 88–93 wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415), aby taka interwencja mogła uniknąć zakwalifikowania jako pomoc państwa, musi być spełniona pewna liczba przesłanek. Po pierwsze, przedsiębiorstwo będące beneficjentem powinno być rzeczywiście zobowiązane do wykonywania zobowiązań z zakresu usług publicznych i zobowiązania te powinny być wyraźnie określone. Po drugie, parametry, na których podstawie jest obliczona rekompensata, muszą zostać wcześniej ustalone w obiektywny i przejrzysty sposób. Po trzecie, rekompensata nie może przekraczać kwoty niezbędnej do pokrycia całości lub części kosztów poniesionych w celu wykonania zobowiązań z zakresu usług publicznych. Po czwarte, poziom koniecznej rekompensaty powinien zostać określony na podstawie analizy kosztów, jakie przeciętne przedsiębiorstwo, prawidłowo zarządzane i odpowiednio wyposażone w środki umożliwiające świadczenie żądanych usług publicznych, poniosłoby na wykonanie takich zobowiązań.

102 Kontrola poszanowania przesłanek ustanowionych w orzecznictwie wynikającym z tego wyroku jest prowadzona w celu ustalenia, czy rozpatrywane środki należy zakwalifikować jako „pomoc państwa”, co jest kwestią poprzedzającą kwestię zbadania, w razie potrzeby, czy pomoc niezgodna ze wspólnym rynkiem jest jednak konieczna do wykonywania zadań powierzonych beneficjentowi danego środka na podstawie art. 106 ust. 2 TFUE (wyrok z dnia 8 marca 2017 r., *Viasat Broadcasting UK/Komisja*, C-660/15 P, EU:C:2017:178, pkt 34).

103 Natomiast nie ma już potrzeby stosowania przesłanek ustanowionych we wspomnianym orzecznictwie, jeżeli stwierdzono, że dany środek powinien zostać zakwalifikowany jako „pomoc”, w szczególności ponieważ przedsiębiorstwo będące jego beneficjentem nie jest w stanie przejść testu porównania z przeciętnym przedsiębiorstwem, prawidłowo zarządzanym i odpowiednio wyposażonym w środki umożliwiające świadczenie żądanych usług publicznych, i należy zbadać, czy pomoc ta może być uzasadniona na podstawie art. 106 ust. 2 TFUE (wyrok z dnia 8 marca 2017 r., *Viasat Broadcasting UK/Komisja*, C-660/15 P, EU:C:2017:178, pkt 35).

104 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że państwom członkowskim przysługuje uprawnienie – pod warunkiem przestrzegania prawa Unii – do określania zakresu i organizacji świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym, biorąc pod uwagę w szczególności cele odpowiadające ich polityce

- krajowej, i że w związku z tym państwa członkowskie dysponują szerokim zakresem uznania, który może zostać zakwestionowany jedynie w przypadku oczywistego błędu (wyrok z dnia 20 grudnia 2017 r., *Comunidad Autónoma del País Vasco i in./Komisja*, od C-66/16 P do C-69/16 P, EU:C:2017:999, pkt 69, 70).
- 105 W tym względzie art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72 przewiduje, że państwa członkowskie mogą w ogólnym interesie gospodarczym nałożyć na przedsiębiorstwa działające w sektorze elektroenergetycznym zobowiązania z zakresu usług publicznych, które mogą odnosić się do bezpieczeństwa, w tym również do bezpieczeństwa dostaw, regularności, jakości i ceny dostaw, a także ochrony środowiska, w tym również do efektywności energetycznej, energii ze źródeł odnawialnych i ochrony klimatu.
- 106 W tym względzie do sądu odsyłającego należy upewnienie się, że definiując UUPE, Republika Litewska skorzystała z przysługującego jej zakresu uznania, nie popełniając oczywistego błędu w ocenie, zwłaszcza w świetle celów realizowanych przez UUPE, które powinny być związane z celami określonymi w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72.
- 107 W drugiej kolejności z logiki wyjątku wprowadzonego w wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415) wynika, że pierwsza przesłanka określona w wyroku oznacza, że – jak zauważył rzecznik generalny w pkt 78 opinii – przedsiębiorstwo będące beneficjentem jest rzeczywiście zobowiązane do świadczenia danej usługi w określonych warunkach, a nie że jest ono jedynie uprawnione do świadczenia takiej usługi.
- 108 Tymczasem w świetle informacji przekazanych przez sąd odsyłający zarówno w odniesieniu do krajowych ram prawnych, jak i sytuacji faktycznej, można wątpić, by wiele UUPE spełniało a priori taką przesłankę.
- 109 Jest tak więc, po pierwsze, w wypadku producentów energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii. Nie są oni bowiem w żaden sposób zobowiązani przez przepisy krajowe do dostarczania produkowanej przez nich energii elektrycznej na szczególnych warunkach, które byłyby związane w szczególności z powszechnością lub czasem trwania świadczonych usług. Przeciwnie, na podstawie art. 20 ustawy o odnawialnych źródłach energii producenci tego rodzaju energii elektrycznej zobowiązują się jedynie do sprzedaży wytworzonej energii elektrycznej a operatorzy sieci dystrybucyjnych i przesyłowych do jej zakupu, które to transakcje są realizowane poprzez umowy zawierane na zasadzie dobrowolności.
- 110 Po drugie, podobnego stwierdzenia można dokonać w odniesieniu do produkcji energii elektrycznej w elektrowniach kogeneracyjnych. Ponownie można stwierdzić, że wspomniani producenci uczestniczą w systemie UUPE dobrowolnie, ponieważ z dekretu nr 1-219 wynika, że owi producenci składają wniosek o udział w UUPE do litewskiego ministra energetyki. Ponadto, jeżeli wniosek ten zostanie uwzględniony, dostawa energii elektrycznej pochodzącej z kogeneracji jest prowadzona w ramach umów zawartych z publicznym dostawcą energii elektrycznej, w których jedynie maksymalna ilość energii elektrycznej, która ma być dostarczona w danym roku, jest narzucona decyzją rządu litewskiego.
- 111 W tych okolicznościach do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy te dwie kategorie producentów energii elektrycznej podlegają mimo wszystko obowiązkom nałożonym w sposób wiążący przez rząd litewski.
- 112 W sposób bardziej zasadniczy należy zauważyć, po trzecie, że fundusze przeznaczone na UUPE mające na celu zrekompensowanie wydatków na rozwój projektów elektrowni słonecznych nie zdają się odnosić do świadczenia usług, które byłoby dokonywane przez operatorów tych elektrowni na rzecz odbiorców końcowych lub podmiotów sektora energii elektrycznej na Litwie. Celem tego UUPE jest zrekompensowanie strat poniesionych przez tych operatorów w wyniku zmiany wprowadzonej

w 2013 r. w prawie litewskim, która doprowadziła do tego, że posiadane przez nich zezwolenia na eksploatację takich elektrowni nie zostały wdrożone. Ponadto nie wydaje się na pierwszy rzut oka oczywiste, że rekompensowana w ten sposób „działalność” ma związek z jednym z celów wymienionych w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72, którym mogą podlegać zobowiązania z zakresu usług publicznych, które państwa członkowskie mogą nałożyć na przedsiębiorstwa sektora energii elektrycznej.

- 113 W trzeciej kolejności przesłanki druga i trzecia ustanowione w wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415), wymagają, aby parametry, na których podstawie jest obliczana rekompensata, były wcześniej ustalone w obiektywny i przejrzysty sposób oraz by rekompensata nie przekraczała kwoty niezbędnej do pokrycia całości lub części kosztów spowodowanych wykonaniem zobowiązań z zakresu usług publicznych.
- 114 Tymczasem informacje przekazane przez sąd odsyłający we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie pozwalają, nawet z wyjaśnieniami w uwagach zainteresowanych stron, ustalić, w jakim zakresie te dwa warunki, które mają zagwarantować, że przedsiębiorstwom, którym powierzono wykonywanie zobowiązań z zakresu usług publicznych, nie zostanie wypłacona nadmierna rekompensata, są w niniejszym przypadku spełnione.
- 115 To samo odnosi się do UUPE dotyczących z jednej strony utrzymywania rezerw mocy elektrowni, których działalność jest niezbędna dla zapewnienia krajowego bezpieczeństwa energetycznego, oraz z drugiej strony do rozwoju mocy wytwórczych energii elektrycznej, który ma strategiczne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa i niezawodności sieci energetycznej lub niezależności energetycznej państwa, o których mowa w pkt 7.4 i 7.5 opisu załączonego do dekretu nr 916. W tym względzie sąd odsyłający nie dostarcza żadnych informacji na temat sposobu, w jaki są obliczane fundusze przeznaczone na te UUPE.
- 116 To samo odnosi się do UUPE dotyczącej bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej, dla której jedynie cena zakupu energii elektrycznej, z podziałem na część odpowiadającą pokryciu kosztów zmiennych i część odpowiadającą kosztom stałym, wynika z odnoszącej się do niej regulacji przedstawionej przez sąd odsyłający.
- 117 Sąd ten będzie zatem zobowiązany zbadać, czy dla kategorii dostawców UUPE wymienionych w pkt 115 i 116 niniejszego wyroku mające zastosowanie uregulowanie krajowe przewiduje, że parametry, na podstawie których oblicza się rekompensatę wypłacaną tym różnym dostawcom, zostały wcześniej ustalone w obiektywny i przejrzysty sposób, a owa rekompensata nie przekracza kwoty niezbędnej do pokrycia całości lub części kosztów poniesionych w celu wykonania zobowiązań z zakresu usług publicznych.
- 118 W czwartej kolejności należy stwierdzić, że czwarta przesłanka określona w wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415), nie wydaje się być spełniona w wypadku UUPE wymienionych w pkt 115 i 116 niniejszego wyroku. Brak informacji na temat sposobu, w jaki fundusze przeznaczone na te UUPE są obliczane, oznacza bowiem siłą rzeczy, że nie jest możliwe ustalenie, czy poziom koniecznych z tego tytułu rekompensat ustalono na podstawie analizy kosztów, jakie przeciętne przedsiębiorstwo, prawidłowo zarządzane i odpowiednio wyposażone w środki umożliwiające świadczenie żądanych usług publicznych, poniosłoby na wykonanie takich zobowiązań.
- 119 Ponadto nie jest możliwe, by Trybunał rozstrzygnął, czy czwarta przesłanka została spełniona, ponieważ nie jest on w stanie ustalić, czy koszty poniesione przez dostawcę UUPE odpowiedzialnego za projekt NordBalt i operatorów sieci dystrybucyjnych i przesyłowych, co się tyczy bilansowania energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii, mogą odpowiadać kosztom, jakie poniosłoby przeciętne przedsiębiorstwo, o którym mowa w poprzednim punkcie, tym bardziej że z informacji przekazanych przez sąd odsyłający wynika, że dostawcy ci nie zostali wybrani w wyniku procedury przetargowej.

- 120 Do sądu odsyłającego będzie należało upewnienie się, że w niniejszej sprawie dostawców UUPE wybrano na warunkach, które pozwalają na spełnienie czwartej przesłanki określonej w wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415).
- 121 W konsekwencji na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż interwencja państwa, taka jak system UUPE, nie powinna być uważana za rekompensatę stanowiącą wynagrodzenie za świadczenia wykonane przez przedsiębiorstwa będące beneficjentami w celu wykonania zobowiązań z zakresu usług publicznych w rozumieniu wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415), chyba że sąd odsyłający stwierdzi, że ta lub inna UUPE rzeczywiście spełnia cztery przesłanki wymienione w pkt 88–93 tego wyroku.

W przedmiocie pytania piątego

- 122 Poprzez pytanie piąte sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że interwencję państwa, taką jak system UUPE, należy uznać za zakłócającą konkurencję lub grożącą jej zakłóceniem.
- 123 Należy zauważyć, że poprzez to pytanie sąd ten zastanawia się nad wpływem różnych UUPE na konkurencję, a nie tylko niektórych z nich.
- 124 Do celów zakwalifikowania środka krajowego jako „pomocy państwa” nie jest konieczne ustalenie rzeczywistego zakłócenia konkurencji, ale jedynie zbadanie, czy pomoc może zakłócać konkurencję (wyrok z dnia 18 maja 2017 r., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 125 Jednakże rzeczywiste zakłócenia konkurencji nie może być czysto hipotetyczne lub domniemywane. Należy zatem określić powód, dla którego rozważane działanie zakłóca konkurencję lub grozi jej zakłóceniem (wyrok z dnia 18 maja 2017 r., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 126 W tym względzie należy przypomnieć, że pomoc mająca na celu uwolnienie przedsiębiorstwa od kosztów, które powinno ono było normalnie ponieść w ramach zwykłego zarządu lub swojej działalności, zakłóca co do zasady warunki konkurencji (wyrok z dnia 18 maja 2017 r., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 127 Z powodów przedstawionych już w pkt 95 i 96 niniejszego wyroku przy badaniu przesłanki dotyczącej wpływu na handel między państwami członkowskimi system UUPE, co się tyczy różnych usług stanowiących jego część, należy uznać za zakłócający konkurencję lub grożący jej zakłóceniem, z zastrzeżeniem przeprowadzenia przez sąd odsyłający niezbędnych weryfikacji, takich jak wskazane w pkt 97 niniejszego wyroku, w odniesieniu do wpływu szczególnych cech wykonywania działalności różnych dostawców UUPE na konkurencję na litewskim rynku energii elektrycznej.
- 128 W konsekwencji na pytanie piąte należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż interwencję państwa, taką jak system UUPE, należy uznać za zakłócającą konkurencję lub grożącą jej zakłóceniem.

W przedmiocie kosztów

¹²⁹ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że fundusze przeznaczone na finansowanie systemu usług użyteczności publicznej, takich jak usługi użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej, stanowią zasoby państwowe w rozumieniu tego postanowienia.
- 2) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że jeżeli operatorzy sieci dystrybucyjnych i przesyłowych korzystają ze środków przeznaczonych na finansowanie usług użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej w celu zrekompensowania strat poniesionych w związku z obowiązkiem zakupu energii elektrycznej od niektórych producentów energii elektrycznej po stałej taryfie i jej bilansowania, to taka rekompensata stanowi korzyść w rozumieniu tego przepisu przyznaną producentom energii elektrycznej.
- 3) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym fundusze takie jak fundusze przeznaczone dla niektórych dostawców usług użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej powinny być uważane za przyznające im selektywną korzyść w rozumieniu tego przepisu i za mogące wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- 4) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że interwencja państwa, taka jak system usług użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej, nie powinna być uważana za rekompensatę stanowiącą wynagrodzenie za świadczenia wykonane przez przedsiębiorstwa będące beneficjentami w celu wykonania zobowiązań z zakresu usług publicznych w rozumieniu wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415), chyba że sąd odsyłający stwierdzi, że ta lub inna z usług użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej rzeczywiście spełnia cztery przesłanki wymienione w pkt 88–93 tego wyroku.
- 5) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że interwencję państwa, taką jak system usług użyteczności publicznej w sektorze energii elektrycznej, należy uznać za zakłócającą konkurencję lub grożącą jej zakłóceniem.

Podpisy